

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

socio.factor
sociální firma | výzkum a vzdělávání | služby

Evaluační projektu Na správnou cestu II.

Vstupní evaluační zpráva

zpracováno pro Probační a mediační službu

SocioFactor s.r.o.
www.sociofactor.eu

Obsah

Úvod	3
1. Charakteristika projektu	4
1.1. Cíle projektu	5
1.2. Klíčové aktivity projektu	8
1.2.1. KA 01 – Rozvoj týmů pro mládež	8
1.2.2. KA 02 – Rodinné skupinové konference (RSK)	11
1.2.3. KA 03 - Proti násilí.....	12
1.2.4. KA 04 – Zahraniční studijní cesty	13
1.2.5. KA 05 – Monitoring a evaluace projektu	14
1.3. Cílové skupiny projektu	15
2. Logický model projektu	16
3. Charakteristika implementující organizace	20
4. Charakteristika prostředí.....	20
5. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů.....	22
5.1. Cíl evaluace.....	22
5.2. Metodologie evaluace	22
5.3. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů.....	25
6. Evaluační matice.....	27
7. Analýza rizik evaluace.....	32
8. Harmonogram evaluace	32
9. Popis způsobu komunikace s realizačním týmem projektu a předávání průběžných zjištění	34
10. Závěr	34
11. Seznam literatury	35

Úvod

Cílem vstupní evaluace je představit cíle, aktivity a prostředí projektu "Na správnou cestu! II" a dále validovat logický rámec projektu a upřesnit design dalších kroků evaluace. Vstupní evaluace vychází zejména ze sekundární analýzy relevantních dat zejména z projektové žádosti a jejích příloh, v rámci kterých jsou rozpracovány klíčové aktivity, popis cílů projektu, realizační tým aj. a také z Analýzy potřeby individuálního projektu. Další informace o projektu byly získány prostřednictvím rozhovoru se zástupcem objednatele, konkrétně s projektovým manažerem projektu.

Na základě analýzy uvedených dat bylo upraveno logické schéma projektu a sestavena evaluační matice, která poukazuje na způsob, jakým budou hledány odpovědi na kladené otázky.

1. Charakteristika projektu

Na správnou cestu II

Číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0002236

Zaměření projektu: Rozvoj a rozšíření činnosti týmů pro mládež a dvou programů pro mladistvé pachatele trestných činů v rámci systému soudnictví nad mládeží a posílení odborné spolupráce mezi institucemi.

Výše rozpočtu: 42 665 000,40 Kč (z toho podíl ESF 77,56 %)

Termín realizace: 1. 5. 2016 – 30. 4. 2020

Projekt „Na správnou cestu! II“ navazuje na projekt „Na správnou cestu!“, který byl Probační a mediační službou realizován v letech 2012 až 2015.

Projekt „Na správnou cestu! II“ se zaměřuje na podporu multidisciplinární spolupráce odborníků v oblasti prevence kriminality. Řeší nekoordinované zavádění preventivních opatření zaměřených na ohroženou mládež a nepromyšlené rozšiřování sociálních služeb v regionech, prostřednictvím zavedení role koordinátora týmu pro mládež. Cílem je navázat na osvědčené činnosti v pilotních lokalitách (Brno-venkov, Náchod, Opava a Plzeň-město), ve kterých PMS působila již v předešlém projektu, rozšířit je do dalších míst České republiky, a tím činnost týmů v rámci ČR dále standardizovat a postupně sjednocovat. Konkrétně bude pokračovat činnost týmu pro mládež ve čtyřech regionech předcházejícího projektu, kde bude rozšířena o další aspekt – program zaměstnávání mladistvých. V dalších šesti nových soudních okresech bude zavedena role koordinátora týmu pro mládež a tím započata činnost týmu pro mládež v rozsahu shodném s předešlým projektem, čímž bude rozšířena dobrá praxe do dalších regionů.

Projekt reaguje na vývojové trendy kriminality mládeže a snaží se o rozšíření restorativních programů zaměřených na mladé pachatele trestné činnosti, na oběti a dotčenou komunitu, které jsou v zahraničí běžně uplatňovány, ale v ČR s nimi prozatím není tolik zkušeností. Díky projektu „Na správnou cestu!“ se podařilo do českého trestně-právního prostředí zařadit nový restorativní program - rodinné skupinové konference, který do procesu řešení vzniklého konfliktu kromě mladistvého pachatele a oběti přímo zapojuje také jejich nejbližší sociální okolí. V rámci předešlého projektu byla vytvořena metodika uvedeného restorativního programu a vyškoleni 28 facilitátorů (probačních pracovníků) z celkem 15 soudních okresů, konferencí se zúčastnilo 50 mladistvých pachatelů. Cílem projektu „Na správnou cestu! II“ je rozšířit nabídku restorativního programu

rodinných skupinových konferencí do všech soudních okresů, prostřednictvím proškolení probačních úředníků – specialistů na práci s mládeží.

V ČR je sice relativní dostatek probačních a resocializačních programů pro mladistvé pachatele, ale pouze minimum z nich je zacíleno na rizikovou skupinu násilných pachatelů. Ti často páchají trestnou činnost opakovaně a ohrožují tak své okolí. Projekt reaguje na zvyšující se podíl mladých násilníků mezi pachateli a cíleně s nimi pracuje na změně chování. V rámci projektu „Na správnou cestu!“ byl vytvořen nový program pro mladistvé násilné pachatele Proti násilí. Tento program specificky se věnuje snížení násilných projevů v chování mladistvých a kombinující formy skupinové a individuální práce a práce s rodinou, byl realizován po dobu necelých dvou let ve dvou pilotních lokalitách - Brno a Ostrava. Zařazeno do něj bylo 33 mladistvých násilníků, z nichž 75 % program úspěšně dokončilo. Projekt „Na správnou cestu! II“ si klade za cíl tento program nově přizpůsobit cílové skupině mladých dospělých pachatelů a dále program pro obě cílové skupiny realizovat pro mladistvé násilníky ve třech lokalitách – Ostravě a okolí, Brně a okolí a Severočeském regionu.

Projekt dále reaguje na špatnou uplatnitelnost mladých pachatelů na trhu práce. Mladiství pachatelé často nemají stálý příjem, není v jejich možnostech uhradit včas způsobenou škodu a na tuto skutečnost doplácí především oběti trestného činu. Program umožní mladistvým získat finanční prostředky na hrazení škod vzniklých trestnou činností, sekundárně působí také jako preventivní opatření před pácháním další trestné činnosti. Projekt podpoří vznik nového programu krátkodobého zaměstnání právě pro tyto pachatele v lokalitách Brno-venkov, Náchod, Opava a Plzeň-město, tedy tam, kde již v předešlém projektu působil koordinátor týmu pro mládež.

1.1. Cíle projektu

1. Zvýšení kvalifikace 76 odborných pracovníků Probační a mediační služby

V průběhu projektu zvýší PMS kvalifikaci 60 probačních pracovníků - specialistů na mládež, 10 koordinátorů týmů pro mládež a 6 lektorů programu Proti násilí.

- Zvýšení kvalifikace probačních úředníků (40 hodin)

Vyškoleni bude 60 probačních úředníků (specialistů na práci s mladistvými pachateli) v tématu rodinné skupinové konference. Prostřednictvím vyškolení pracovníků ve všech střediscích PMS bude umožněno rozšíření rodinných konferencí do všech soudních okresů České republiky a také zajištěn jejich průběh v souladu se standardem kvality. Rozšíří se možnosti probačních pracovníků při využívání restorativních programů při práci s mladistvými klienty, oběťmi, jejich rodinami a

komunitou. Mladiství pachatelé trestné činnosti, kteří se zúčastní rodinné skupinové konference, získají ucelený pohled na své jednání a mohou se aktivně podílet na nápravě dopadů svého jednání.

Vzdělávání bude mít celkový rozsah 40 hodin, z čehož 20 hodin představuje úvodní vzdělávání a 6 hodin vzdělávání se zahraničním lektorem. Zbývajících 14 hodin bude mít pro část probačních úředníků (cca 30 osob) podobu zahraniční stáže a pro ostatní probační úředníky podobu dalšího vzdělávání (kazuistiky, evaluace apod.).

- Zvýšení kvalifikace koordinátorů týmů pro mládež

Proškolením 10 koordinátorů týmů pro mládež a rozšířením jejich znalostí bude zajištěn rozvoj týmů pro mládež v 10 lokalitách, kde budou ve spolupráci se členy týmu pro mládež realizovat preventivní opatření. Ve čtyřech soudních okresech (z těchto deseti), kde již koordinátoři působili v předchozích letech v rámci projektu „Na správnou cestu!“ bude umožněno mladistvým pachatelům nahradit škodu, kterou způsobili, v rámci programu krátkodobého zaměstnání.

Zvýšení kvalifikace koordinátorů bude realizováno v rozsahu 58 hodin (noví koordinátoři – 6 osob) nebo 42 hodin (koordinátoři, kteří působili v projektu „Na správnou cestu!“ – 4 osoby). Rozsah vzdělávání koordinátorů týmů pro mládež se liší v rozsahu úvodního vzdělávání, kdy koordinátoři z pilotních lokalit získají podporu v rozsahu 12 hodin a noví koordinátoři v rozsahu 28 hodin. Všichni koordinátoři týmu pro mládež následně absolvují vzdělávání se zahraničním lektorem v rozsahu 12 hodin, zahraniční pracovní cestu (praxi) v rozsahu 14 hodin a následné 4 hodinové školení v podobě intervizního setkání s metodikem.

- Zvýšení kvalifikace lektorů programu Proti násilí

Lektoři programu Proti násilí (6 osob) absolvují vzdělávání, po kterém budou moci pracovat s mladistvými pachateli - realizovat program Proti násilí pro násilné mladistvé a mladé dospělé pachatele ve třech lokalitách. Mladí pachatelé zařazení do programu budou po dobu pěti měsíců pracovat ve skupině, individuálně s lektorem i ve spolupráci se svojí rodinou na tom, aby se naučili zvládat své násilné chování.

Vzdělávání lektorů bude mít celkový rozsah 41 hodin. Vzdělávání by se mělo skládat z úvodního školení (20 hodin), vzdělávání se zahraničním lektorem (12 hodin) a následného vzdělávání v podobě intervizních setkávání s metodikem (9 hodin).

2. Rozvoj multidisciplinární spolupráce v oblasti práce s ohroženou mládeží v deseti soudních okresech. Ve čtyřech z nich vznik nového programu krátkodobého zaměstnání mladistvých pachatelů za účelem náhrady škody, kterou způsobili.

Koordinátoři ve spolupráci se členy týmu pro mládež podpoří efektivní působení odborných institucí a organizací na mládež se závadovým a rizikovým chováním v deseti soudních okresech. Cílem týmů pro mládež je podpora preventivních služeb a aktivit a jejich správné zacílení na základě znalosti regionu. Dalšími cíli projektu tedy jsou efektivní působení na rizikovou mládež v rámci podpory primární prevence a pachatelům prostřednictvím volby cílených programů zamezit v dalším protiprávním jednání.

Ve čtyřech soudních okresech bude rozšířena stávající činnost týmu pro mládež o vznik nového programu krátkodobého zaměstnání mladistvých pachatelů za účelem náhrady škody, kterou způsobili. Do programu se zapojí minimálně 32 mladistvých. Na konci realizace projektu bude vyhodnocena úspěšnost tohoto programu (získání pracovních návyků, příp. zvýšení možnosti uplatnění na trhu práce) včetně vyčíslení výše nahrazené škody. Klienti programu nejsou vykazováni v indikátorech z důvodu ochrany osobních dat mladistvých pachatelů.

Činnost týmů pro mládež je vyhodnocována v každé lokalitě samostatně minimálně jedenkrát za rok na základě vyhodnocení plánu činnosti týmu. V rámci evaluace projektu bude zpracován dotazník pro zástupce relevantních organizací v regionu zaměřený na zhodnocení účinnosti opatření přijatých týmem pro mládež.

Prostřednictvím projektu „Na správnou cestu! II“ bude pokračovat další rozvoj profesionální činnosti Týmů pro mládež a dojde k propojení jeho dosavadní činnosti s již vytvořenými a v praxi ověřenými aktivitami – programem Proti násilí a programem Rodinných skupinových konferencí. V okresech, kde je zaveden Systém včasné intervence, se další činnost Týmů pro mládež zprofesionalizuje a kvalitativně podpoří.

3. Zařazení 120 mladistvých a mladých násilných pachatelů do programu Proti násilí zaměřeného na snížení agresivity a recidivy a zvýšení angažovanosti absolventů programu při náhradě škody.

Praxe programu Proti násilí bude rozšířena do tří lokalit, čímž se zvýší možnost jeho využívání a dostupnost v místech, kde je počet násilných provinění spáchaných mladistvými četný.

Očekáváno je snížení agresivity a recidivy u absolventů programu (cílenou prací s agresivitou) a zvýšení angažovanosti pachatelů při náhradě škody. Snížení agresivity bude sledováno zjišťováním postojů a hodnot mladistvých pachatelů před zařazením do programu a po jeho ukončení. Současně bude změna

vzorců chování pachatelů vyhodnocena lektory programu na základě pětíměsíční práce s nimi. Recidiva bude sledována v časovém odstupu po absolvování programu a bude srovnávána s kontrolní skupinou. Dále bude sledován způsob a výše náhrady škody v průběhu realizace programu.

Do programu pro mladistvé a mladé dospělé pachatele násilné trestné činnosti Proti násilí bude zařazeno 120 klientů Probační a mediační služby.

Všechny plánované postupy přispějí ke zvýšení četnosti využívání restorativních programů pro mladistvé pachatele, které byly v předchozím projektu „Na správnou cestu!“ vytvořeny a v praxi ověřeny.

1.2. Klíčové aktivity projektu

1.2.1. KA 01 – Rozvoj týmů pro mládež

Doba realizace: 1. 5. 2016 – 30. 4. 2020

Touto klíčovou aktivitou bude podpořena činnost a rozvoj týmů pro mládež (TM) v deseti soudních okresech – bude pokračovat činnost ve 4 pilotních okresech z předchozího projektu a zahájena činnost v 6 okresech nových. První čtyři okresy byly vytipovány před zahájením předchozího projektu „Na správnou cestu!“ na základě zpracované analýzy potřebnosti projektu. Základními kritérii pro vstup koordinátora do soudního okresu byl především zájem místních zástupců Probační a mediační služby a orgánů činných v trestním řízení o vznik nebo rozvoj stávajícího Týmu pro mládež. Šest nových lokalit je vytipováno obdobným způsobem - byl zmapován především zájem místních zástupců Probační a mediační služby a orgánů činných v trestním řízení. Při výběru byly zvažovány také kriminologické a sociodemografické faktory tak, aby se rozšiřovaly zkušenosti s prací v různých typech regionů.

Koordinátoři TM budou s dalšími spolupracujícími subjekty navrhnout opatření a podporovat jejich realizaci na místní úrovni, přičemž budou reagovat na specifické příčiny kriminality mládeže v jednotlivých soudních okresech.

Pilotní čtyři okresy představují **Plzeň-město, Brno-venkov, Opava a Náchod**, kde činnost TM řídili jejich koordinátoři již během realizace projektu „Na správnou cestu!“ v předchozích letech. V těchto okresech bude činnost TM dále rozšířena a nově provázána s dalšími v praxi již ověřenými aktivitami – s prováděním rodinných skupinových konferencí a realizací programu Proti násilí. Koordinátoři týmů pro mládež se znalostní místního regionu vyhledají příležitost pro vznik programu pro krátkodobé zaměstnávání mladistvých pachatelů, provedou monitoring potřeb mladistvých pachatelů nově i za účelem vytvoření programu zaměstnanosti (za využití analýz kriminality mládeže

vytvořených během realizace projektu „Na správnou cestu!“). Vedle rozvoje sociálních a pracovních dovedností program zaměstnávání mladistvým pachatelům poskytne příležitost získat finanční prostředky, ze kterých mladistvý zaplatí škody vzniklé spácháním provinění.

V šesti nových soudních okresech, kterými budou **Benešov, Žďár nad Sázavou, Jeseník, Olomouc, Česká Lípa a soudní obvod Praha 9**, bude zahájena činnost koordinátora týmu pro mládež za účelem zefektivnění působení TM, podpory preventivních služeb a aktivit a jejich správné zacílení na základě znalosti regionu. Koordinátoři provedou Analýzu kriminality mládeže v soudních okresech, ve kterých se bude aktivita TM nově zavádět.

Součástí KA 01 je také vzdělávání koordinátorů TM. Zvýšení kvalifikace koordinátorů bude realizováno v rozsahu 58 hodin (noví koordinátoři – 6 osob) nebo 42 hodin (koordinátoři, kteří působili v projektu „Na správnou cestu!“ – 4 osoby).

Z hlediska obsahu úvodního vzdělávání absolvují koordinátoři TM, kteří již působili v předchozím projektu, školení v nových specifických dovednostech (dvoudenní školení zaměřené na problematiku zaměstnávání mladistvých a na komunikační dovednosti potřebné při vyjednávání). Školení nových koordinátorů TM budou čtyřdenní a zaměří se na dovednosti potřebné pro vedení TM a spolupráci se subjekty působící v systému soudnictví nad mládeží – využit bude lektorský manuál vytvořený v předchozím projektu „Na správnou cestu!“.

Koordinátoři TM budou po dobu realizace projektu podporováni prostřednictvím metodiků, kteří budou připraveni na odbornou podporu koordinátorů TM včetně sjednoceného postupu při zahájení práce v regionech.

Výstupy KA 01

- Zvýšení kvalifikace 10 koordinátorů týmů pro mládež
- Zlepšení spolupráce odborných institucí a organizací a realizace opatření a rozvoj služeb zaměřujících se na prevenci kriminality mládeže v 10 soudních okresech
- Vytvoření metodiky programu krátkodobého zaměstnání pro mladé pachatele
- Realizace programu krátkodobého zaměstnání pro mladé pachatele ve 4 soudních okresech - zapojení min. 32 mladistvých do programu

Současný stav realizace aktivity

Realizace aktivity se rozvíjela postupně v závislosti na obsazování pracovních pozic koordinátorů. Původně se předpokládalo, že předešlý a současný projekt budou na sebe navazovat a v pilotních lokalitách budou nadále působit již zkušení koordinátoři. Vzhledem k tomu, že mezi realizacemi

projektů došlo k časové prodlevě, nezůstali na svých pracovních pozicích všichni koordinátoři z původních lokalit. Pro obsazení všech pracovních pozic byla vypsána výběrová řízení, která ovlivnila jak situace na trhu práce (nízká nezaměstnanost), tak změna v odměňování (tabulkový plat a později osobní příplatek) a v neposlední řadě skutečnost, že pracovní smlouva je uzavírána na dobu určitou. Poslední pozice koordinátora byla obsazena v březnu 2017, téměř po roce trvání projektu. Zdlouhavé bylo také hledání prostor (pracoviště koordinátorů), kdy předně musejí být hledány prostory v majetku státu a teprve v případě, kdy není možné takový prostor sehnat, může být pronajat komerční prostor. Nalezení vhodných pracovních prostor pro koordinátora trvalo v některých případech i 3 měsíce.

Po nástupu všech koordinátorů bylo realizováno vstupní školení, které u 7 nových koordinátorů bylo realizováno v rozsahu 28 hodin. Vstupní školení původních koordinátorů v pilotních lokalitách se odvíjelo od jejich preferencí/jimi identifikovaných potřeb dalšího rozvoje (např. PR aktivity, komunikační dovednosti). Vstupní vzdělávání absolvovali všichni koordinátoři v požadovaném rozsahu.

V současnosti působí koordinátoři TM ve 4 původních lokalitách (Opava, Plzeň, Brno a Náchod) a nově byla role koordinátora zavedena v soudních okresech Jeseník, Olomouc, Česká Lípa, Praha 9, Žďár nad Sázavou a Šumperk. Šumperk je zcela novým působištěm koordinátora a nahradil původně do projektu zapojený Benešov. V průběhu realizace projektu a přibližně ročního působení koordinátora v této lokalitě (Benešov) se ukázalo, že nenachází přílišné uplatnění, respektive identifikoval pouze jeden problém – absenci 1 služby. Koordinátor působící toho času v Benešově se rozhodl svůj pracovní poměr u PMS ukončit a i přes snahu realizátora projektu se v lokalitě nepodařilo nalézt jiného vhodného pracovníka. Vzhledem k předchozím zjištěním, a v souvislosti s komplikacemi při snaze o znovuobsazení pracovní pozice, se PMS rozhodla lokalitu opustit a nově vstoupit do Šumperka, kde se jeví působení jako více potřebné.

Koordinátoři svolávají a vedou tým pro mládež, přičemž setkání probíhají zpravidla 3x až 4x do roka. K řešení konkrétních problémů, kdy není potřeba účast všech členů týmu pro mládež, ustavují koordinátoři minitýmy. Koordinátoři konzultují své kroky a možnosti působení v lokalitě se svými metodiky. Pravidelně probíhají pracovní porady celého realizačního týmu (1 x 2 měsíce) a pracovní porady koordinátorů s metodiky – zvlášť pro Čechy a pro Moravu (1 x 2 měsíce).

Aktivita také obsahuje realizaci programu zaměstnávání mladistvých pachatelů v pilotních lokalitách. Pro daný program byl zpracován metodický manuál a samotný program je zaveden do praxe, přičemž nejvíce mladistvých pachatelů se do něj prozatím zapojilo v Opavě. V průběhu realizace programu již zaznamenal realizační tým bariéry (bariéry na straně osobnosti pachatele - nepříjde na domluvenou schůzku se zaměstnavatelem, rozmyslí si své zařazení do programu; bariéry na straně systému –

nastavení dávkového systému, nízká motivace pro zaměstnání – v případě příjmu odebrání sociálních dávek), ale také pozitivní případy (pachatel zaplatil způsobenou škodu a v zaměstnání dále zůstává).

1.2.2. KA 02 – Rodinné skupinové konference (RSK)

Doba realizace: 1. 5. 2016 – 29. 2. 2020

Klíčová aktivita je zaměřena na vzdělávání, které povede k získání dovedností facilitátorů rodinných skupinových konferencí, přičemž účastníky školení bude 60 probačních úředníků - specialistů na práci s mládeží působících na všech střediscích PMS v ČR. Tímto způsobem bude šířeno v předchozím projektu „Na správnou cestu!“ vytvořené know - how provádění rodinných skupinových konferencí a bude zajištěna dostupnost RSK ve všech střediscích PMS, tj. ve všech soudních okresech ČR. V soudních okresech, ve kterých zároveň působí koordinátor týmu pro mládež, bude aktivita RSK propojena s činností týmu pro mládež. Vyškolení specialistů PMS zaručí dostupnost RSK v daném soudním okrese a také jejich kvalitu. Při školení specialistů PMS bude využita metodika práce RSK a lektorský manuál, který byl pro tyto účely vzdělávání facilitátorů RSK již vytvořen a v praxi ověřen během realizace předcházejícího projektu „Na správnou cestu!“.

Výstupy KA 02

- Zvýšení kvalifikace 60 probačních úředníků - specialistů na práci s mládeží
- Rozšíření možnosti využití restorativního programu RSK v trestním řízení do celé České republiky

Současný stav realizace aktivity

Vzdělávání probačních úředníků je v současnosti intenzivně připravováno. Celkový rozsah vzdělávání činí 40 hodin podpory.

Vstupní vzdělávání s rozsahem 20 hodin, bude realizováno ve 4 bězích, přičemž 1 běh bude mít délku trvání 3 dny a zúčastní se vždy 15 osob. Školení by mělo proběhnout do konce roku 2018.

Připravováno je také následné vzdělávání, které bude mít podobu vzdělávání zahraničním lektorem (6 hodin). Zbýlých 14 hodin vzdělávání absolvuje 30 probačních úředníků formou zahraniční pracovní cesty a zbýlých 30 úředníků dalšími formami (kazuistiky, evaluace apod.). Původně zamýšlená destinace zahraniční praxe, kterou byla Velká Británie, bude nahrazena Irskem (z důvodu privatizace místní organizace, která se zabývá restorativními programy).

1.2.3. KA 03 - Proti násilí

Doba realizace: 1. 5. 2016 – 29. 2. 2020

V rámci této klíčové aktivity bude do praxe tří lokalit (Ostrava, Brno a jejich okolí, Severočeský region) implementována, v předchozím projektu vytvořená, metodika práce s mladistvými pachateli formou resocializační programu Proti násilí. V soudních okresech, kde již působí koordinátoři týmu pro mládež, bude aktivita Proti násilí propojena s jejich činností. Program je určen mladistvým pachatelům, kteří se dopustili násilného provinění, tj. použili fyzické násilí vůči jiné osobě. Program reaguje na zvyšující se násilné chování mladistvých a jeho realizace bude cíleně umožněna v těch soudních okresech, kde je problém násilí mladistvých aktuálně řešený.

V každém ze tří regionů program povedou dva lektoři (celkem 6 lektorů), kteří absolvují pro tyto účely školení ještě před zahájením práce s klienty. Při školení bude použita již v předchozím projektu vytvořená metodika programu, kterou PMS ověřila v praxi v průběhu realizace předchozího projektu. Lektoři budou pracovat s mladistvými pachateli a jejich rodinami formou individuálních, skupinových a rodinných setkání.

Nově bude v tomto projektu program upraven také pro dospělé pachatele násilné trestné činnosti ve věku blízkém mladistvým. Ve vybraných lokalitách (města Brno, Ostrava a jejich okolí) bude program realizován jak pro mladistvé pachatele, tak pro mladé dospělé pachatele násilné trestné činnosti.

Výstupy KA 03

- Zvýšení kvalifikace 6 lektorů programu
- Vytvoření metodiky programu Proti násilí zaměřené na mladé dospělé pachatele
- Realizace programu Proti násilí ve třech lokalitách - zařazení min. 120 mladistvých a mladých dospělých pachatelů do programu

Současný stav realizace aktivity

Program Proti násilí a jeho realizace byla závislá na obsazení pozic lektorů a jejich zaškolení. Pro realizaci programu byla vybrána města Ostrava, Brno a ze Severočeského regionu Česká Lípa, Děčín, Ústí nad Labem a Chomutov. Samotné programy byly spuštěny na počátku tohoto roku (2018).

V původním projektu byl program určen pouze pro mladistvé pachatele ve věku od 15 do 18 let, nyní je realizován také pro skupinu mladých dospělých ve věku od 19 do 26 let. Programu pro mladistvé pachatele s délkou trvání 4 měsíců a pro mladé dospělé 5 měsíců se v současnosti účastní celkem

16 osob. Nyní je program realizován v Ostravě, Brně a Chomutově, další lektorská dvojice by mohla působit v Děčíně nebo České Lípě. V Brně působí dvě lektorské dvojice a programy jsou dostupné pro obě cílové skupiny.

Realizace aktivity má určitá omezení – je určena pouze pro násilné pachatele, účast pachatele může/nemusí být dobrovolná, obtížná realizace v průběhu prázdnin. Zároveň zaznamenal realizační tým pokles násilné kriminality mladistvých. Stále je však zařazení 120 pachatelů do programu vnímáno jako realizovatelné.

1.2.4. KA 04 – Zahraniční studijní cesty

Doba realizace: 1. 10. 2016 - 30. 9. 2017

Součástí projektu budou zahraniční studijní cesty zástupců cílové skupiny projektu do Velké Británie, kde jsou Týmy pro mládež, restorativní skupinové konference a kognitivně-behaviorální programy pro pachatele již mnoho let běžně využívány v praxi. Velká Británie byla vybrána proto, že inspirace při tvorbě české praxe PMS s odborníky z Velké Británie již v minulosti úspěšně spolupracovala v rámci předchozích projektů Phare (2004) a Transition Facility (2006). Oba projekty byly specificky zaměřeny na problematiku řešení kriminality mládeže, rozvoj týmů pro mládež a práci probačních pracovníků s mladistvými pachateli.

V průběhu projektu se uskuteční studijní zahraniční cesty celkem 50 osob z cílové skupiny, tedy pracovníků podílejících se na realizaci KA 01, 02, 03. Účastníci pracovní cesty se osobně seznámí s restorativní praxí v oblasti spolupráce PMS a místní komunity. Tyto praktické poznatky budou účastníky cesty přímo využity při jejich práci v rámci KA 01, 02, 03 v průběhu realizace projektu v ČR. Součástí projektu jsou také odborné přednášky zahraničních lektorů pro odborníky působící v KA 01, KA 02 a KA 03.

Výstupy KA 04

- Zvýšení kvalifikace 76 odborných pracovníků (využití zahraničních zkušeností v českém prostředí)

Současný stav realizace aktivity

Realizace aktivity je oproti původně nastavenému časovému harmonogramu posunuta. Důvodem tohoto posunu v realizaci je privatizace organizace, která se zabývá restorativními programy v původně zamýšlené destinaci zahraničních cest - Velké Británii. Vzhledem k tomu, že tyto pracovní

cesty, resp. čas věnovaný českým účastníkům není finančně ohodnocen, byly cesty do této destinace realizačním týmem vyhodnoceny jako nereálné. Realizační tým tedy hledal jinou vhodnou zemi, do které by se mohli cesty uskutečnit. Prozatím vyjednal pracovní cesty pro 30 probačních úředníků do Irska, které má s restorativními programy také zkušenosti. V současnosti probíhají jednání o vhodném termínu.

1.2.5. KA 05 – Monitoring a evaluace projektu

Doba realizace: 1. 6. 2016 - 30. 4. 2020

Touto klíčovou aktivitou bude zajištěn průběžný monitoring a evaluace projektu.

Součástí aktivity je studie účinnosti programu Proti násilí a Rodinných skupinových konferencí na mladistvé pachatele, kteří programy absolvovali. V rámci studie budou zpracována data klientů, kteří se zúčastní restorativních programů. Na sběru dat bude s dodavatelem studie spolupracovat evaluátor (zajistí data klientů od probačních úředníků a lektorů programu Proti násilí). Studie bude sloužit jako podklad pro další rozvoj restorativních a resocializačních programů v České republice.

Evaluace se zaměří na zhodnocení nastavovaných procesů a výstupů projektu s ohledem na vytyčené cíle a podpoření úspěšného řízení projektu (např. identifikace dalších možných rizik, úspěšnost v naplňování cílů projektu aj.). Cílem je taktéž zadavateli a realizátorům jednotlivých klíčových aktivit poskytovat zpětnou vazbu a včasné doporučení na úpravy procesů a postupů s ohledem na stanovené cíle projektu, a také vyhodnotit plnění cílů a výsledky projektu.

Výstupy KA 05

- Vytvoření Studie účinnosti programu Proti násilí a Rodinných skupinových konferencí na mladistvé pachatele, kteří programy absolvovali
- Vytvoření vstupní, průběžné a závěrečné evaluační zprávy projektu

Současný stav realizace aktivity

Po vyhodnocení nabídek zaslaných v rámci VZMR na zajištění evaluace projektu PMS byl v průběhu března 2018 vybrán vítězný dodavatel služby evaluace, který bude evaluaci projektů provádět. Vítězným dodavatelem se stala společnost SocioFactor s.r.o.

Veřejná zakázka na vytvoření Studie účinnosti se připravuje, prozatím nebyla vyhlášena.

1.3. Cílové skupiny projektu

V rámci projektu byly vymezeny dvě hlavní cílové skupiny, na které se realizované aktivity zaměřují.

1) Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené

První cílovou skupinou projektu jsou mladiství a mladí dospělí pachatelé trestné činnosti. Mladiství, vzhledem ke svému věku a životním změnám, které toto období doprovází, jsou vnímáni jako ohrožená skupina. Přicházejí do nové školy, navazují nové kontakty, osamostatňují se, začínají navštěvovat kulturní a společenské akce, hledají své místo mezi vrstevníky, přicházejí do kontaktu s návykovými látkami. Právě v souvislosti s těmito (a dalšími) změnami se často chovají jinak než dříve - odvážněji, rizikověji, nebezpečněji a svým chováním mohou ohrožovat nejen sebe, ale i své okolí. V období dospívání se část později "běžné" populace dostává do konfliktu se zákonem. Část mladistvých pachatelů však svůj životní styl později nemění a mohou se z nich stát recidivisté. Jejich chování je pro společnost v dlouhodobém horizontu o to nebezpečnější. Z těchto důvodů je důležité účinnými postupy působit jak na mladistvé, tak na mladé dospělé páchající závažnou či opakovanou trestnou činnost, zejména pak spojenou s použitím násilí.

Ze statistik Policie ČR vyplývá, že v roce 2014 bylo stíháno za provinění přibližně 2.600 mladistvých pachatelů. Stejně jako děti mladší 15 let se nejčastěji dopouštějí majetkové trestné činnosti. Více než 300 stíhaných mladistvých (12 %) bylo již recidivisty a 360 mladistvých bylo již dříve vyšetřováno, avšak policie je neoznačila jako recidivisty, protože nebyli pravomocně odsouzeni.

Průměrné počty násilných pachatelů za rok (statistiky PMS za období 2008-2014 - nové případy za rok v agendách přípravného i vykonávacího řízení) ve vybraných střediscích PMS, kde bude realizován program „Proti násilí“ (KA 03):

- Brno - mladiství: 43, mladí dospělí: 59
- Ostrava - mladiství: 32, mladí dospělí: 30
- Severočeský soudní kraj (průměr na soudní okres) - mladiství: 17, mladí dospělí: 24

2) Zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice

Druhou cílovou skupinu představují zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice. Konkrétně se jedná o účastníky vzdělávacích aktivit: 60 pracovníků probační a mediační služby, 10 koordinátorů týmů pro mládež, 6 lektorů programu Proti násilí. Cílovou skupinu představují také pracovníci neziskových a dalších organizací a institucí věnující se práci s problémovou mládeží a práci s mladými pachateli násilné trestné činnosti, kteří jsou členy týmů

pro mládež a další spolupracující odborníci v deseti soudních okresech, ve kterých bude působit koordinátor týmu pro mládež.

Proškolením 60 probačních úředníků, kteří absolvují vzdělávání v oblasti rodinných skupinových konferencí, bude docíleno možnosti realizovat tyto konference ve všech okresech ČR. Proškolením 6 lektorů bude zajištěno kvalitní provádění programu Proti násilí pro násilné mladistvé a mladé dospělé pachatele ve vybraných okresech ČR. Pracovníci věnující se práci s mladistvými pachateli prostřednictvím absolvování odborných školení posílí své dovednosti v konkrétních způsobech odborné práce.

Ve specifických dovednostech bude proškolen 10 koordinátorů týmů pro mládež, kteří budou své znalosti a dovednosti využívat při práci s dalšími členy týmů pro mládež. Prostřednictvím činnosti týmů pro mládež a jejich dalším rozšířením budou vytvářena ve spolupráci PMS a místních partnerů účinné strategie řešení kriminality mládeže na místní úrovni.

2. Logický model projektu

Po diskusi se zástupci realizačního týmu projektu jsme vytvořili schéma logického modelu projektu. Součástí modelu jsou vstupy projektu, jeho aktivity, výstupy, krátkodobé dopady a dlouhodobé dopady. Logický model je navržen tak, aby reflektoval logickou provázanost všech činností projektu a zachytil vztahy mezi nimi.

Klíčovými aktivitami, které mají zásadní význam ve vztahu k výstupům projektu, jsou zejména KA 01, 02 a 03. Klíčová aktivita 04 Zahraniční studijní cesty je významně propojena s aktivitami předešlými a víceméně se podílí na naplnění jejich dílčích cílů (součást vzdělávacích aktivit).

Hlavními výstupy KA 01 je rozvoj multidisciplinární spolupráce v 10 soudních okresech, vytvoření metodiky programu krátkodobého zaměstnání pro mladé pachatele a jeho aplikace ve 4 soudních okresech. Probační a mediační služba od roku 2004 prosazuje a iniciuje zavádění metody tzv. multidisciplinárních týmů pro mládež (dále jen týmy pro mládež), které jsou složené ze zástupců institucí a organizací v místě působících (např. Policie ČR, státní zastupitelství, soud, Probační a mediační služba, OSPOD, NNO, školských zařízení apod.). Společně by tyto aktéři měli řešit kriminalitu mládeže v dané lokalitě na základě shromážděných důležitých cílů a vzájemně využívat potenciál a dostupné zdroje. V rámci projektu „Na správnou cestu!“ se podařilo zavést pro čtyři regiony (Brno-venkov, Náchod, Opava a Plzeň-město) pozici koordinátora týmu pro mládež na plný pracovní úvazek. Přestože jsou tyto lokality v mnoha ohledech rozdílné, v každém z nich se ukázal koordinátor,

kteřý se může naplno věnovat činnosti týmu pro mládež, jako výrazně prospěšný. Ve všech regionech se totiž podařilo zaktivizovat týmy pro mládež k intenzivní činnosti, která vedla k realizaci celé řady opatření do praxe regionů. Dalšími cíli projektu tedy jsou efektivní působení na rizikovou mládež v rámci podpory primární prevence a pachatelům volbou cílených programů zamezit v dalším protiprávním jednání. Ve čtyřech soudních okresech, kde již koordinátor týmu pro mládež působil v předešlém projektu „Na správnou cestu!“, bude rozšířena stávající činnost Týmu pro mládež o vznik nového programu krátkodobého zaměstnání mladistvých pachatelů za účelem náhrady škody, kterou způsobili. Do programu se zapojí minimálně 32 mladistvých. Na konci realizace projektu bude vyhodnocena úspěšnost tohoto programu (získání pracovních návyků, příp. zvýšení možnosti uplatnění na trhu práce) včetně vyčíslení výše nahrazené škody. Prostřednictvím projektu „Na správnou cestu! II“ bude tedy pokračovat další rozvoj profesionální činnosti Týmů pro mládež a dojde k propojení jejich činnosti s dalšími aktivitami – programem Proti násilí a programem Rodinných skupinových konferencí. V okresech, kde je zaveden Systém včasné intervence, se další činnost Týmů pro mládež zprofesionalizuje a kvalitativně podpoří.

Klíčová aktivita 02 cílí na rozšíření rodinných skupinových konferencí jako jednoho z restorativních programů. Česká republika patří k zemím, které dlouhodobě promítají prvky restorativní justice do své trestní legislativy. Neméně důležité je však prosazování těchto možností v aplikační praxi. V rámci předchozího projektu „Na správnou cestu!“ byla vytvořena metodika uvedeného restorativního programu, vyškoleni 28 facilitátorů (z řad probačních pracovníků) a konferencí se zúčastnilo 50 mladistvých pachatelů. Cílem KA 02 je rodinné skupinové konference dále rozšířit prostřednictvím vyškolení dalších 60 probačních úředníků (specialistů na práci s mladistvými pachateli) ve všech střediscích PMS. Rozšíří se možnosti probačních pracovníků při využívání restorativních programů při práci s mladistvými klienty, oběťmi, jejich rodinami a komunitou. Mladiství pachatelé trestné činnosti, kteří se zúčastní rodinné skupinové konference, získají ucelený pohled na své jednání a mohou se aktivně podílet na nápravě dopadů svého jednání. Vyhodnocení účinnosti rodinných skupinových konferencí se bude věnovat Studie účinnosti, která vznikne v rámci KA 05 Monitoring a evaluace.

Program Proti násilí, který představuje KA 03, reaguje na násilnou trestnou činnost mladých pachatelů. V rámci projektu „Na správnou cestu!“ byl vytvořen nový program pro mladistvé násilné pachatele Proti násilí, který byl realizován ve dvou pilotních lokalitách (Brno a Ostrava). Celkem se uskutečnilo 5 běhů, do kterých bylo zařazeno 33 mladistvých násilníků. Program úspěšně dokončilo 75 % klientů. Mladiství pachatelé jsou velmi specifickou skupinou, která si vyžaduje specifické formy intervence. Bez účinných forem zacházení s těmito pachateli se zvyšuje pravděpodobnost, že ze své kriminální dráhy již nevystoupí. Program pracuje zejména s projevy jejich chování (tedy násilím),

se změnou v chování a náhledu na spáchaný skutek a dopady na oběť a další dotčené osoby, ale také s příčinami a riziky, která mohou společně s epizodickou (násilnou) trestnou činností přejít do recidivy a do dalších problémů. Výstupy KA 03 představuje vznik metodiky programu Proti násilí také pro mladé dospělé, rozšíření praxe programu Proti násilí do tří lokalit (Ostrava a okolí, Brno a okolí, Severočeský region) a zařazení 120 klientů Probační a mediační služby do programu. Vyhodnocení účinnosti programu Proti násilí se bude věnovat Studie účinnosti, která vznikne v rámci KA 05 Monitoring a evaluace. Očekáváno je snížení agresivity a recidivy u absolventů programu (cílenou prací s agresivitou) a zvýšení angažovanosti pachatelů při náhradě škody. Snížení agresivity bude sledováno zjišťováním postojů a hodnot mladistvých pachatelů před zařazením do programu a po jeho ukončení. Současně bude změna vzorců chování pachatelů vyhodnocena lektory programu na základě pětíměsíční práce s nimi. Recidiva bude sledována v časovém odstupu po absolvování programu a bude srovnávána s kontrolní skupinou. Dále bude sledován způsob a výše náhrady škody v průběhu realizace programu. Evaluace projektu se zaměří zejména průběh programů, hodnocení programu lektory a čerpat bude také z výsledků Studie účinnosti.

Obrázek 1: Schéma logického modelu projektu Na správnou cestu II

3. Charakteristika implementující organizace

Probační a mediační služba je státní organizace, která dle zákona 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě zajišťuje kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, připravuje podklady pro jejich ukládání a nabízí možnost jednání mezi pachatelem a obětí o urovnání následků trestného činu. Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. Probační a mediační služba představuje instituci na poli trestní politiky, která vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multidisciplinární profese v systému trestní justice.

Cíle činnosti PMS

- **Integrace pachatele** – Probační a mediační služba usiluje o začlenění obviněného resp. pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.
- **Participace poškozeného** – Probační a mediační služba se snaží o zapojení poškozeného do „procesu“ vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.
- **Ochrana společnosti** – Probační a mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

4. Charakteristika prostředí

Restorativní programy patří k mezinárodně doporučovaným nástrojům účinného řešení kriminality mládeže. Významnou legislativní změnou, která výrazně posílila restorativní přístup v české justici, byla reforma trestního práva mládeže. Restorativní justice nechápe trestný čin jen z hlediska porušení zákona, kterým byl poškozen především stát, a který lze vyrovnat trestně-právním procesem. Restorativní justice vychází z myšlenky, že trestný čin narušil sociální vztah mezi pachatelem, obětí a dotčenou společností. Tento vztah může být „narovnan“ pouze tehdy, pokud se při nápravě trestného činu zabýváme individuálními potřebami a úlohou všech účastníků - tedy pachatele, oběti a komunity. Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, přinesl novou právní úpravu v trestním soudnictví mladistvých. V ustanovení § 1 odst. 2 a § 3 tohoto zákona jsou uvedena základní

výkladová pravidla, vyjadřující zásady prevence a restorativního přístupu k mladistvým delikventům. První ustanovení tohoto zákona (§ 1 odst. 2) říká: „Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.“ Prvky restorativní justice lze spatřovat v tom, že prvořadým cílem je obnova poškozených mezilidských a sociálních vztahů, motivace mladistvého ke změně v jednání a přijetí odpovědnosti.

V souvislosti s aplikací zákona o soudnictví ve věcech mládeže vyvstala otázka účinné a efektivní spolupráce justičních složek při plánování, koordinaci a realizaci trestní politiky v této oblasti. Probační a mediační služba od roku 2004 prosazuje a iniciuje zavádění metody tzv. multidisciplinárních týmů pro mládež - používáme termín „týmy pro mládež“. Ty jsou složeny ze zástupců Policie ČR, státního zastupitelství, soudu, Probační a mediační služby, OSPOD, nestátních neziskových organizací, školských zařízení a zdravotnických zařízení a měly by mapovat sociopatologické jevy v regionu a vytvářet opatření k jejich prevenci či nápravě, využívat potenciál a dostupné zdroje. Probační a mediační služba realizovala v roce 2015 mapování činností týmů pro mládež. V rámci ČR pracuje 67 týmů pro mládež (včetně týmů vedených koordinátory projektu „Na správnou cestu!“), působí tedy v 90 % soudních okresů. Ve zbylých 10 % okresech je tento nedostatek řešen pracovním setkáváním odborníků ad hoc, případně je částečně činnost týmu zastupována např. komisí prevence kriminality či komisí při OSPOD. Více než polovinu týmů pro mládež vedou pracovníci Probační a mediační služby (zpravidla nad rámec svých běžných pracovních povinností), přibližně třetinu pracovníci OSPOD (v těchto případech však často chybí celookresní působnost týmu) a v 10 % jiné organizace (zpravidla NNO nebo pedagogicko-psychologické poradny apod.). Různí se frekvence setkávání týmů od 1 do 12 setkání za rok, nejčastější je setkávání dvakrát ročně (43 % případů). A různorodé je také zaměření jejich činnosti - existují týmy, které se profilují úzce (např. na kazuistickou činnost), ale také týmy, které mají široký záběr činnosti (koncepční a strategický). Činnost týmu a jeho efektivita je zpravidla závislá na osobní angažovanosti koordinátora týmu a profesních zájmech a časových možnostech zástupců ostatních institucí.

Autoři¹ se shodují na tom, že znaky násilné trestné činnosti mladých pachatelů jsou specifické a jsou odvozeny od jejich nízkého věku. Mezi základní rysy kriminality mladých lidí patří zejména

¹ Např. Marešová A., Havel R., Martinková M., Tamchyna M., *Násilná kriminalita v nejisté době*, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2015
JUDr. Roman SVATOŠ, Ph.D., *Vývoj kriminality mládeže v České republice*, Kriminalistika 2/2013

nedostatečná plánovitost trestné činnosti a její páchaní ve skupině, neadekvátní jednání, emotivnost, vandalismus, nepřiměřenost reakcí, značný vliv má alkohol či jiné návykové látky aj. Kriminalita mladých dospělých se od kriminality mladistvých mírně odlišuje, což souvisí zejména s nabytou autonomií (nezávislost na rodičích) a vyšší vyspělostí. Trestná činnost je obecně více záležitostí mužů – poměrově se uvádí 6 – 10:1 oproti ženám. Muži páchající trestnou činnost jsou nejčastěji na pomezí adolescence a mladé dospělosti; 80% recidivistů je ve věku do 30 let. Častými pachateli jsou lidé s nižším vzděláním, lidé bez kvalifikace. Vyšší míru kriminality vykazují města, ve velkých městech je úroveň trestné činnosti cca 5x vyšší než jinde, což lze vnímat jako následek jejich anonymity. Pro mladistvé a mladé dospělé pachatele je typická triáda dysfunkční rodiny, nízkého vzdělání a trestní anamnézy. Probační a mediační služba se ve své praxi s násilnými pachateli - jak mladistvými, tak dospělými - setkává často, v přípravném i vykonávacím řízení. V nabídce dostupných probačních či resocializačních programů však programy zaměřené primárně na změnu násilného chování chybí. Vzhledem k lokálním rozdílům v množství a struktuře trestné činnosti není účelné program rozšířit celorepublikově, ale cíleně jej nabízet v místech, kde je počet násilných pachatelů nejvyšší.

Na všechny výše zmíněné problémové oblasti reaguje projekt svými aktivitami, které směřují k rozvoji multidisciplinární spolupráce na poli prevence a řešení kriminality mládeže resp. k systémovému řešení kriminality mládeže na regionální úrovni, k rozvoji a rozšíření nabídky restorativních programů pro mladistvé a mladé dospělé násilné pachatele.

5. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů

5.1. Cíl evaluace

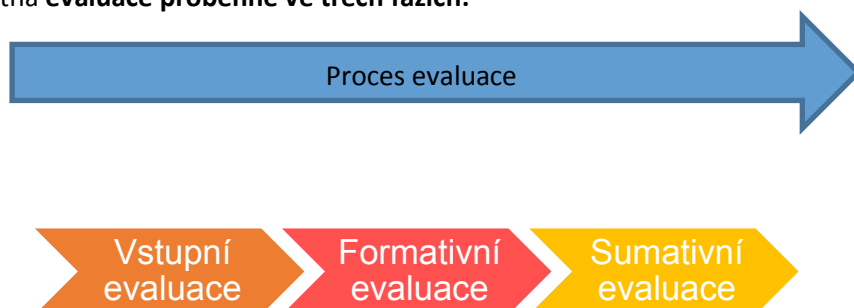
Cílem evaluace je zhodnotit nastavované procesy a výstupy u projektu s ohledem na vytyčené cíle a podpořit úspěšné řízení projektu (např. identifikace dalších možných rizik, úspěšnost v naplňování cílů projektu aj.). Cílem je taktéž zadavateli (zastoupeného především projektovým manažerem a odborným garantem) a realizátorům jednotlivých klíčových aktivit poskytovat zpětnou vazbu a včasná doporučení na úpravy procesů a postupů s ohledem na stanovené cíle projektu, a také vyhodnotit plnění cílů a výsledky projektu.

5.2. Metodologie evaluace

Evaluace bude vycházet z obecného rámce – ze základního schématu **systémového pohledu na sociální program**, jak jej zformuloval evaluátor Chen (2005). S tímto rámcem máme dobré zkušenosti a již jsme ho několikrát využili v rámci evaluací různých programů a služeb. V systémovém

pojetí totiž musí sociální program vykazovat dvě funkce, chce-li uspět. Z vnitřního pohledu musí zajistit transformaci vstupů do žádoucích výstupů. Z vnějšího pohledu potřebuje program být trvale v interakci s jeho okolním prostředím s cílem získat zdroje a podporu potřebnou pro jeho přežití (trvalé udržení programu). Programy či projekty jsou otevřené, a to právě proto, že jsou ovlivňovány jejich prostředím. Toto platí v sociální oblasti dvojnásobně. Osudy projektu či intervence ovlivňuje řada faktorů. V rámci evaluace budeme sledovat pět klíčových komponent, které mají být v evaluaci sledovány: vstup (input), transformace (transformation), výstup (output), zpětná vazba (feedback) a prostředí (environment).

Samotná **evaluace proběhne ve třech fázích:**

Formativní evaluace

Účelem formativní části evaluace bude poskytnout zpětnou vazbu projektu a jeho realizačnímu týmu. Důraz budeme klást na ověření, zda skutečný průběh realizace odpovídá plánovanému nastavení projektu, zda jsou vytvářeny všechny výstupy, a dále zhodnotíme způsob provádění projektových aktivit. Evaluaci budeme provádět tak, že budeme systematicky sbírat data o designu projektu a jeho implementaci. V tomto momentu vyjdeme ze zkušeností plánovačů programu, realizátorů a participantů na projektu (účastníci, podpořené osoby). Formativní evaluace slouží ke zlepšení projektu tím, že se zkoumá fungování programu, kvality implementace a organizační kontext. V rámci této fáze nelze vyhodnocovat dopady v jejich plné šíři, což je dáno tím, že je projekt teprve realizován.

Obecné cíle formativní evaluace budou následující:

- a) Zjišťovat efektivitu programu (projektu) – tzv. transformaci, tj. do jaké míry se daří vstupy převést do žádoucích výsledků, které jsou vymezeny jako žádoucí cíle projektu a aktivit.
- b) Zjišťovat relevanci poskytovaných aktivit. Relevancí aktivit se míní jejich schopnost reagovat na potřeby, které byly identifikovány v rámci přípravy projektu.
- c) Zjišťovat, jak program interaguje s vnějším prostředím.
- d) Reflektovat, jak se daří program (projekt) implementovat.

- e) Věnovat se inovativním částem projektu. Sledovat průběh aktivit a to ve vztahu k prostředí, v němž jsou služby poskytovány.
- f) Poskytovat zpětnou vazbu a komunikovat se zástupci realizačního týmu a dalšími aktéry. Předávat jim informace z formativní evaluace a maximálně je podporovat při jejich aktivitách a to v atmosféře důvěry a spolupráce. Systematickým sběrem informací a jejich vyhodnocováním přispět ke zlepšení efektivity a celkovému úspěchu projektu.

Sumativní evaluace

Sumativní evaluace si klade za cíl zhodnotit dopady realizace projektu, zejména dopady poskytnutých intervencí na uživatele služeb a řešení jejich nepříznivé životní situace, a to ve vazbě na vynaložené finanční prostředky. Evaluaci budeme především orientovat na hodnocení dopadů (impaktů) projektu, aby mohlo dojít k jeho celkovému vyhodnocení. A taktéž budeme v rámci sumativní evaluace posuzovat dopady (outcomes) projektu jako celku. Dopadem rozumíme celkový účinek na účastníky projektu: poskytovatele, osoby v riziku sociálního vyloučení, obce a partnery apod. Sumativní evaluace je vedle evaluace formativní základním typem evaluačního výzkumu. Teprve pokud vyhodnotíme dopady, poté jsme schopni určit tzv. celkovou užitečnost projektu, o což nám jde. U sumativní evaluace je primárním zájmem determinovat celkový dopad (impact) programu. Závěrem je doporučující aspekt, tedy zdali by program měl nebo neměl pokračovat nebo být dále podpořen či modifikován. Sumativní evaluace bude zaměřena na závěr (conclusion-oriented), slouží k celkovému posouzení efektů programu. Evaluace dopadu sleduje dosažení projektových cílů. Pokud jich dosaženo nebylo, dá odpověď, zda tomu bylo, protože byl projekt špatně navržen a designován nebo zda selhala realizace projektu a implementace byla slabá. Evaluace dopadu ukazuje, zdali program uspěl nebo selhal.

Etika evaluace

Evaluace se bude potýkat s řadou etických otázek. Především se jedná o otázku ochrany soukromí, zajištění anonymity a dobrovolnosti. Při řešení dilemat budeme postupovat následovně:

- Evaluátoři budou nastalá dilemata pojmenovávat (označovat).
- Dilemata budou diskutována v rámci týmových porad a probírána v rámci mentoringu výzkumných aktivit.
- Názor evaluačního týmu bude v případě potřeby deklarován vůči objednateli.
- Dilemata a zaujaté postoje budou součástí evaluačních zpráv, budou reflektována.
- Etické momenty budeme řešit v rámci etického kodexu AAA (Principles of Professional Responsibility), k němuž jsme se díky našemu aktivnímu členství přihlásili. Kodex obsahuje

klíčové principy, které respektujeme a řídíme se jimi. K dispozici jsou i další etické kodexy evaluátorů, v nichž lze nalézt oporu (např. Etický kodex evaluátora; ČES, 2011).

5.3. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů

Sběr dat bude probíhat s využitím těchto výzkumných metod a technik:

a) Sekundární analýza dat

Při desk research (sekundární analýze dat) budou využívány například: projektová dokumentace, monitorovací zprávy, zápisy z porad projektového týmu, plány činností týmů pro mládež a jejich vyhodnocení, výstupy lektorů z realizace programů, relevantní odborná literatura, statistická data a kazuistiky získané od zadavatele.

b) Hlubkové individuální rozhovory (nejčastěji polostrukturované)

Pomocí hlubkových individuálních rozhovorů budou výzkumníci zjišťovat takové informace, díky kterým budou moci následně projekt zhodnotit. Hlubkové individuální rozhovory budou realizovány se: zástupci projektového týmu, uživateli projektu (v kooperaci s realizátory projektu) – členové TM, probační úředníci, zaměstnavatelé pachatelů, případně dalšími aktéry.

Rozhovory se zástupci projektového týmu zahrnují rozhovory s vedoucím projektu, projektovým manažerem, metodiky projektu, koordinátory Týmu pro mládež a lektory programu Proti násilí. Rozhovory s každou skupinou budou vedeny podle specifického scénáře a budou polostrukturované (možnosti bližšího rozvedení tématu). Rozhovory budou realizovány při osobním setkání, případně telefonicky, pokud bude tato varianta respondentům více vyhovovat. Místo realizace rozhovoru bude osobně dohodnuto s respondentem. Scénáře rozhovorů se členy projektového týmu nebudou předkládány projektovému manažerovi ke schválení, budou vyplývat z aktuální fáze projektu.

Rozhovory s uživateli projektu budou vždy probíhat pouze po projednání s manažerem projektu. Rozhovory budou probíhat s probačními úředníky, kteří se podílejí na realizaci Programu zaměstnávání mladistvých pachatelů (součást KA 01), na základě domluvy rozhovoru s nimi koordinátory TM (minimálně 3 rozhovory). Rozhovory se zaměstnavateli pachatelů budou realizovány v případě jejich souhlasu s rozhovorem na základě dotázaní koordinátory TM, forma a místo rozhovoru budou voleny podle potřeb zaměstnavatelů. Primárním zdrojem dat od členů Týmů pro mládež bude dotazníkové šetření, rozhovory se členy Týmů pro mládež budou realizovány v případě zjištění dalších (z

dotazníkového šetření vyplynuvších) potřeb. Forma (osobní či telefonická) a místo rozhovoru budou voleny podle potřeb členů TM.

c) Dotazníkové šetření

Budeme využívat on-line dotazníkové šetření, případně papírovou formu dotazníků. Využijeme data z evaluačních dotazníků vzdělávacích aktivit, které byly/jsou distribuovány realizátorem. Data vyhodnotíme pomocí statistického programu SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Dotazníkové šetření bude probíhat mezi probačními úředníky, uživateli projektu - členové týmů pro mládež (v kooperaci s realizátory projektu).

V rámci projektu proběhnou 3 dotazníková šetření realizovaná evaluátorem – 2 dotazníková šetření mezi členy Týmů pro mládež a 1 dotazníkové šetření mezi probačními úředníky, kteří absolvují vzdělávání v oblasti Rodinných skupinových konferencí.

Dotazníkové šetření mezi členy Týmů pro mládež proběhne před odevzdáním průběžné evaluační zprávy (v průběhu měsíce října a listopadu 2018) a před odevzdáním závěrečné evaluační zprávy (říjen - prosinec 2019). Dotazník bude zpracován evaluátorem a předán k připomínkování manažerovi projektu. Dotazník bude rozeslán všem členům Týmů pro mládež.

Dotazníkové šetření mezi probačními úředníky, kteří absolvují vzdělávání v oblasti Rodinných skupinových konferencí, proběhne před odevzdáním závěrečné evaluační zprávy (říjen – leden 2019). Dřívější realizace nemá opodstatnění, neboť vzdělávání nebylo ukončeno. Dotazník bude zpracován evaluátorem a předán k připomínkování manažerovi projektu. Dotazník bude rozeslán všem účastníkům vzdělávání.

Evaluační dotazníky vzdělávacích aktivit, které jsou distribuovány realizátorem, využijeme pro zhodnocení vzdělávání, zejména s ohledem na to, že část vzdělávacích aktivit již proběhla před započítáním a tyto dotazníky již byly využity.

d) Participativní pozorování

Participativní pozorování proběhne tak, že evaluátor bude pozorovat aktivity na vybraných akcích (např. porady metodiků s koordinátory, porady projektového týmu), ale nebude nijak intervenovat či zasahovat do jejich průběhu. Participativní pozorování napomůže v porozumění procesům projektu a jejich hodnocení. Účast na poradách koordinátorů s metodiky či projektového týmu přináší evaluátorovi vhled do dění v každé lokalitě, kde je aktivita Týmů pro mládež realizována a dává

možnost zjištění přesahů jednotlivých témat mezi lokalitami a vnímání jejich důležitosti jednotlivými koordinátory a metodiky. Dalším přínosem je také možnost sledování interakce mezi jednotlivými koordinátory, metodiky a koordinátory a sledování jejich metodických doporučení ve vztahu k jednotlivým lokalitám.

e) *Případové studie*

Případové studie je detailní studium jednoho či několika málo případů za účelem evaluace a porozumění procesům a dopadům. Případová studie bude zpracována k programu zaměstnávání mladistvých na základě rozhovoru s koordinátorem Týmu pro mládež a probačního úředníka. Zpracovány budou celkem 2 případové studie popisující průběh celého procesu.

6. Evaluační matice

Společná část

Evaluační otázky budou zodpovězeny v závěrečné evaluační zprávě, odpovědi na ně však budeme hledat v průběhu celé realizace evaluace projektu.

Evaluační otázky	Použité výzkumné techniky a postup
Do jaké míry byl projekt navržen tak, aby přinášel očekávané dopady?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Vnitřní logika projektu METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu REALIZACE: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
Do jaké míry byly naplněny stanovené cíle a konkrétní aktivity projektu?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Úspěšnost naplnění indikátorů, cílů a aktivit projektu METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, sekundární zpracování naplňování ukazatelů PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu, probační úředníci (RSK) REALIZACE: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci, provedeme kvantifikaci výstupů s ohledem na dokumentaci, provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu. K zodpovězení otázky přispějí také výstupy z dotazníkového šetření mezi členy Týmu pro mládež; rozhovory s probačními úředníky – program

	zaměstnávání mladistvých; dotazníkové šetření mezi probačními úředníky proškolených v RSK; Studie účinnosti programu proti násilí.
Jsou vzniklé výstupy projektu kvalitní a využitelné v praxi?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Kvalita výstupů, praktičnost výstupů METODA/TECHNIKA: Dotazníkové šetření, hloubkové polostrukturované rozhovory – ověření na úrovni uživatelů projektu PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Uživatelé projektu – členové týmů pro mládež, zaměstnavatelé, probační úředníci, lektori (jako uživatelé metodik) REALIZACE: Uživatelé projektu budou osloveni v rámci dotazníkového šetření a vybraní uživatelé pak budou osloveni v rámci realizace rozhovorů
Jaké faktory vedly k úspěšné realizaci projektu?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Příčiny úspěšné realizace projektu METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, případové studie PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu – manažer projektu, odborný garant projektu, metodici, lektori, koordinátoři týmů pro mládež Uživatelé projektu - členové týmů pro mládež, zaměstnavatelé, probační úředníci REALIZACE: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu a uživateli, dále stakeholdery
Jaké překážky bylo nutno v realizaci projektu překonat?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: V průběhu realizace projektu se vyskytly konkrétní překážky na straně zapojených subjektů, Schopnost reagovat na překážky METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, případové studie, pozorování PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu – manažer projektu, odborný garant projektu, metodici, lektori, koordinátoři týmů pro mládež; Uživatelé projektu - členové týmů pro mládež, probační úředníci REALIZACE: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
Byly cíle projektu vhodně nastaveny?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Relevance projektu METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu

	REALIZACE: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
Byly konkrétní aktivity vhodně nastaveny v kontextu s cíli projektu?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Vnitřní logika projektu – provázanost aktivit a cílů METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu REALIZACE: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
Které aktivity byly nejdůležitější? Které by se mohly vynechat, udělat jinak?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Relevance jednotlivých klíčových aktivit METODA/TECHNIKA: Hloubkové polostrukturované rozhovory, dotazníky PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu, členové TM, probační úředníci REALIZACE: Provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu, ověření na úrovni uživatelů. K zodpovězení otázky přispějí také výstupy z dotazníkového šetření mezi členy Týmu pro mládež; rozhovory s probačními úředníky – program zaměstnávání mladistvých; dotazníkové šetření mezi probačními úředníky proškolených v RSK; Studie účinnosti programu proti násilí.

Specifická část

Evaluační otázky budou zodpovězeny v závěrečné evaluační zprávě, odpovědi na ně však budeme hledat v průběhu celé realizace evaluace projektu.

Evaluační otázky	Použité výzkumné techniky a postup
Jakým způsobem ovlivnila pozice koordinátora týmu pro mládež (dále jen „TM“) rozvoj preventivních služeb a aktivit a jejich zacílení ve vybraných soudních regionech?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Pozice koordinátora TM METODA/TECHNIKA: Hloubkové polostrukturované rozhovory, participativní pozorování, dotazníkové šetření PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Koordinátoři TM a členové TM REALIZACE: Mezi členy TM budeme realizovat dotazníkové šetření. S metodiky, koordinátory, případně členy TM povedeme polostrukturované rozhovory. Budeme se účastnit porad metodiků s koordinátory.
Podařilo se navázat dostatečnou spolupráci s orgány činnými v trestním řízení? Pokud ne – co bylo	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Intenzita spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, překážky ve spolupráci, motivace ke spolupráci

překážkou v navázání spolupráce? Pokud ano – jak se povedlo orgány činné v trestním řízení motivovat?	METODA/TECHNIKA: Dotazníkové šetření, hloubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové realizačního týmu zejm. metodici, koordinátoři TM, zástupci institucionálních aktérů REALIZACE: V rámci dotazníkového šetření oslovíme všechny zapojené institucionální aktéry. S vybranými zástupci institucionálních aktérů a členy realizačního týmu budou provedeny také rozhovory.
Prolínají se témata na TM v rámci regionů? Pokud ano, jaká témata se prolínají a jakými způsoby byla řešena v jednotlivých regionech? Dá se některý ze způsobů řešení označit jako nejefektivnější?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Regionální rozdílnost témat na TM METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové TM, koordinátoři, metodici REALIZACE: Provedeme analýzu dokumentů TM, zejména zápisů, ročních vyhodnocení a plánů. Dále provedeme rozhovory s koordinátory, metodiky, případně členy TM.
Jak hodnotíte fungování a účinnost programu zaměstnávání mladistvých v regionech v kterých je realizován?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Účinnost programu zaměstnávání mladistvých v jednotlivých regionech METODA/TECHNIKA: Hloubkové polostrukturované rozhovory, případová studie PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Koordinátoři TM, členové TM, zaměstnavatelé REALIZACE: Provedeme rozhovory s koordinátory, případně vybranými členy TM, se zaměstnavateli. Čerpat budeme z vyhodnocení úspěšnosti/neúspěšnosti zapojení pachatelů (na základě dat koordinátorů), výše uhrazené škody způsobené mladistvým (na základě dat probačních úředníků, koordinátorů). Zpracujeme případovou studii na základě rozhovorů s koordinátorem/probačním úředníkem.
Jaká témata z oblasti sociálně patologických jevů či rizikového chování dětí a mladistvých byla v rámci TM řešena nejčastěji?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Intenzita řešení jednotlivých témat řešených v rámci TM METODA/TECHNIKA: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Členové TM REALIZACE: Provedeme analýzu dokumentů TM (zápisy atd.) a provedeme rozhovory s jejich vybranými členy
Jaký praktický přínos měly vzdělávací aktivity v klíčové aktivitě projektu (dále jen „KA“) 02 na odbornou kvalifikaci účastníků?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Přínos vzdělávacích aktivit METODA/TECHNIKA: Dotazníkové šetření PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Účastníci vzdělávacích aktivit (pracovníci PMS – 60 osob) REALIZACE: Všichni účastníci vzdělávacích akcí budou osloveni v rámci následného dotazníkového šetření
Jsou metodiky obou programů Proti násilí srozumitelné? Jsou programy	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Srozumitelnost metodik, praktičnost metodik

v rámci KA03 podle ní v praxi realizovatelné?	METODA/TECHNIKA: Polostrukturované rozhovory, případně dotazníkové šetření PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Uživatelé metodik - lektoři REALIZACE: Uživatelé metodik budou osloveni prostřednictvím rozhovoru, případně v rámci dotazníkového šetření
Jsou požadavky programů pro zařazené klienty v rámci KA03 (program Proti násilí) zvládnutelné? Které podmínky programu jim přijdou těžko zvládnutelné/nezvládnutelné a proč?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Náročnost programů pro klienty METODA/TECHNIKA: Hlubkové polostrukturované rozhovory, analýza anonymizovaných záznamů o průběhu programu PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Lektoři programů REALIZACE: Provedeme rozhovory s vybranými lektory programů, podrobíme analýze poskytnuté záznamy z realizovaných/ukončených programů, případně výsledky studie účinnosti
Jsou programy v rámci KA03 pro klienty přínosné? Jak/do jaké míry se změnilo u absolventů programu postoje ke spáchanému provinění?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Přínos programů, změna postojů pachatelů t.č. METODA/TECHNIKA: Hlubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Lektoři programu, případně probační úředník REALIZACE: Provedeme rozhovory s lektory programu, případně probačními úředníky, případně výsledky studie účinnosti
Jak hodnotí lektoři, koordinátoři a metodici jednotlivých aktivit změnu v realizaci oproti prvnímu projektu, v případě, že působili i v předchozím projektu?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Rozdílnost projektů METODA/TECHNIKA: Hlubkové polostrukturované rozhovory, případně dotazníkové šetření PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Lektoři, koordinátoři a metodici jednotlivých aktivit REALIZACE: Lektoři, koordinátoři a metodici jednotlivých aktivit se zkušeností z minulého projektu oslovíme v rámci realizace rozhovorů s jejich vybranými zástupci, případně prostřednictvím dotazníkového šetření
Jak hodnotí aktivity projektu probační úředníci, kteří do nich byli zapojeni?	KLÍČOVÝ INDIKÁTOR: Úroveň aktivit z pohledu zapojených probačních úředníků METODA/TECHNIKA: Hlubkové polostrukturované rozhovory PARTICIPANTI/RESPONDENTI: Zapojení probační úředníci REALIZACE: Provedeme rozhovory se zapojenými probačními úředníky

7. Analýza rizik evaluace

Riziko	Pravděpodobnost výskytu	Významnost rizika	Návrh na eliminaci rizika
Zpoždění zahájení realizace zakázky, plnění termínů	Nízká	Méně závažné	Rozšíření realizačního týmu o další pracovníky, kteří splňují kvalifikační požadavky objednatele – naše firma disponuje kvalifikovanými pracovníky, které v případě potřeby může uvolnit na realizaci této zakázky.
V rámci realizace zakázky se nepodaří oslovit dostatečný počet komunikačních partnerů	Nízká	Velmi závažné	Poskytnutí přesných informací komunikačním partnerům, jak budou výsledky evaluace dále využity. Podpoření vhodné motivace cílové skupiny. Nabídnutí časové flexibility při domlouvání kontaktů. Spolupráce s objednatelem.
Nemožnost zpracovat získaná data včas	Nízká	Méně závažné	Uzpůsobení harmonogramu - analýza bude prováděna průběžně.
Působení proměn lidí na pozicích	Střední	Středně závažné	Dlouhotrvající projekt může provázet proměna lidí na pozicích, proto je potřeba nastavit mechanismy a plán tak, aby eliminoval dopady možných změn.

Vzhledem k potenciálnímu výskytu rizik je nutné nastavit i kontrolní mechanismy, které povedou ke snížení pravděpodobnosti výše jmenovaných rizik. Jedním z těchto mechanismů je zavedení pravidelných porad realizačního týmu dodavatele, při kterých budou permanentně předávána jednotlivá data a informace z terénu a budou vyhodnocovány případné komplikace. Důležitým faktorem je taktéž využití zkušeností jednotlivých pracovníků realizačního týmu dodavatele z proběhlých evaluací. V neposlední řadě je velmi důležité průběžné vyhodnocování a zapracovávání připomínek a podnětů zadavatele na základě prezentování dosavadních výsledků evaluačního procesu, které dodavatel získá díky kontaktu (osobnímu i mailovému) s projektovým manažerem a odborným garantem projektu.

8. Harmonogram evaluace

Plnění	Termíny kroků plnění
Zahájení plnění	24. 4. 2018 – ihned po podepsání smlouvy oběma stranami
Realizace vstupního rozhovoru s projektovým manažerem	Před odevzdáním Vstupní evaluační zprávy
Předání Vstupní evaluační zprávy	do 30 dnů po podpisu smlouvy (do 24/5/2018)

Hlubkové polostrukturované rozhovory se členy projektového týmu (manažer, zástupce manažera vedoucí projektu)	Dle domluvy s projektovým manažerem, průběžně po celou dobu průběhu evaluace Před odevzdáním Průběžné zprávy (2 x projektový manažer, 1x vedoucí projektu) Před odevzdáním Závěrečné zprávy (1 x vedoucí projektu, min. 2 x manažer projektu)
Hlubkové polostrukturované rozhovory s koordinátory TM a metodiky	Dle domluvy s projektovým manažerem Před odevzdáním Průběžné zprávy (9 – 11/2018) - se všemi 10 koordinátory, 2 metodiky – min. 1x před průběžnou zprávou Před odevzdáním Závěrečné zprávy (11/19 – 01/2020) - se všemi 10 koordinátory, 2 metodiky – min. 1x před průběžnou zprávou, min. 1x Celkem 24 rozhovorů
Dotazníkové šetření mezi členy TM, uživateli výsledků	Dle domluvy s projektovým manažerem Dotazník bude zaslán všem členům Týmů pro mládež Před odevzdáním Průběžné zprávy - Příprava dotazníků, upřesnění způsobu sběru dat (8 – 10/2018) - Sběr dat (10 – 11/2018) Před odevzdáním Závěrečné zprávy - Příprava dotazníků, upřesnění způsobu sběru dat (07 – 09/2018) - Sběr dat (10 – 12/2019)
Dotazníkové šetření mezi probačními úředníky (RSK)	Dle domluvy s projektovým manažerem Po realizaci KA či její dílčí části; oslovení budou všichni účastníci vzdělávání (60 probačních úředníků) Pravděpodobně - Příprava dotazníků, upřesnění způsobu sběru dat (05 – 07/2018) - Sběr dat (10 – 12/2019)
Polostrukturované rozhovory s lektory a metodiky (Proti násilí)	Dle domluvy s projektovým manažerem Před odevzdáním Průběžné zprávy (09 – 11/2018) - Odborný garant Proti násilí - Metodici programu Proti násilí (1 rozhovor) - Lektori programu Proti násilí (min. 2 rozhovory) Před odevzdáním Závěrečné zprávy (9/2019 – 12/2019) - Odborný garant Proti násilí - Metodici programu Proti násilí (1 rozhovor) - Lektori programu Proti násilí (min. 2 rozhovory)
Desk research a analýza dostupných informací o programu Proti násilí	Dle domluvy s projektovým manažerem Před odevzdáním Průběžné zprávy (06 – 11/2018) - metodiky, vzdělávání lektorů Před odevzdáním Závěrečné zprávy - zpracování výsledků studie účinnosti programu
Rozhovory s dalšími aktéry (zaměstnavatelé, probační úředníci)	Dle domluvy s projektovým manažerem Průběžně v průběhu projektu
Průběžná zpráva k připomínkám	do 30/11/2018
Předání průběžné zprávy	do 31/12/2018
Případová studie (program zaměstnávání)	Dle domluvy s projektovým manažerem Před odevzdáním Závěrečné zprávy

Případová studie (faktory úspěšné realizace/překonávání překážek realizace)	Dle domluvy s projektovým manažerem (v případě, že se vyskytne vhodný příklad) Před odevzdáním Závěrečné zprávy
Dotazníkové šetření mezi členy realizačního týmu (koordinátory TM)	Dle domluvy s projektovým manažerem (pouze v případě, pokud vyvstane potřeba), primárně budou realizovány polostrukturované rozhovory Před odevzdáním Závěrečné zprávy
Závěrečná zpráva k připomínkám	do 29/2/2020
Předání závěrečné zprávy	do 30/4/2020

9. Popis způsobu komunikace s realizačním týmem projektu a předávání průběžných zjištění

Zavazujeme se k průběžnému prezentování výsledků, tak jak budou zpracovány u jednotlivých klíčových aktivit dle priorit vymezených na úvodním setkání evaluátora, projektového manažera a odborného garanta projektu.

Navrhujeme účast evaluátora na poradách koordinátorů TM s metodiky, pro lepší vhled do zkoumané problematiky a také příležitostnou účast na jednáních týmů pro mládež.

Zavazujeme se ke kooperaci na tvorbě a realizaci dotazníkového šetření mezi členy týmů pro mládež, mezi probačními úředníky (účastníky vzdělávání) a realizačním týmem projektu. Včas předložíme návrhy dotazníku ke komentářům.

Provedeme požadované činnosti, jak je zadavatel vymezil, tedy předáme všechny analyzované výstupy terénních šetření (přepisy rozhovorů, dotazníky atd.) v originální verzi spolu s průběžnými a finálními výstupy evaluace. A jsme připraveni aktualizovat plán evaluace na základě komunikace se zadavatelem.

V neposlední řadě se zavazujeme, že v průběhu celé evaluace budeme postupovat v souladu s Etickým kodexem evaluátora, který byl vydán Českou evaluační společností.

10. Závěr

Z dostupných informací, které se nám podařilo získat, nevyplývá, že by se projekt v této fázi potýkal se zásadními problémy. V počátku realizace projektu se manažerský tým potýkal s potížemi při obsazování odborných pracovních pozic (koordinátoři, lektori), došlo tak k pozdějšímu zahájení

realizace některých aktivit a to pouze regionálně, což však nemá vliv na výsledek projektu. Aktivita projektu Zahraniční pracovní cesty se opozdila z důvodu nutnosti hledat jinou cílovou zemi těchto cest, také toto riziko se již podařilo realizačnímu týmu z velké části vyřešit.

Klíčové aktivity projektu jsou nastaveny takovým způsobem, aby směřovaly ke splnění vytyčených cílů projektu. Klíčové aktivity jsou relevantní z hlediska potřeb cílových skupin a implementující organizace, tedy Probační a mediační služby. Pro všechny klíčové aktivity je dostatek personálních kapacit k jejich plnění.

Vnímáme zaměření realizačního týmu na účelnost celého projektu a uplatnitelnost výstupů a zachování vzniklých struktur také po skončení projektu. Hlubší evaluace všech klíčových aktivit projektu je cílem formativní evaluace.

11. Seznam literatury

Marešová A., Havel R., Martinková M., Tamchyna M. *Násilná kriminalita v nejisté době*, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2015.

JUDr. Roman SVATOŠ, Ph.D. *Vývoj kriminality mládeže v České republice*, Kriminalistika 2/2013.

Kovářová, M., Řezáč P., Hrušková K., Runčáková J. *Kriminalita mládeže a možnosti restorativní justice*, Ratolest Brno, o. s., Vydání druhé, Brno.

Zákon č. 218/2003 Sb., *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů*